

VEGYESEK.

Erdély adózása 1324-ben. A magyar nemzeti muzeum levéltára néhány év előtt, egy nagybecsű oklevélnek jutott birtokába. Egyike ez, ama ritka szabadalomleveleknek, melyeket *Erdély* Anjou-királyainktól kapott. A teljesen ismeretlen szabadalomlevél 1324-ben január 21-én kelt s azzal *Károly Róbert* király az *egész erdélyi nemességet*, mely *Debreczeni Dózsa* vajda zászlaja alatt, a lázadó *Moys fia Moys* ellen, a Kolozsvár melletti *Topánál* s majd utóbb a *föllázadt szászok* ellen, oly vitézül harczolt, — több rendbeli kiváltságokkal megjutalmazza. A kiváltságok leginkább az igazságszolgáltatás köréből valók, de két gazdasági érdekü is van köztük. sőt ezek éppen a legfontosabbak. Az egyik pont: *az erdélyi jobbágyok szabad költözködését* korlátozza, kimondván, hogy ezentúl a nemesek jobbágysai, földesuruk beleegyezése nélkül, a főurak, a szabad királyi városok, a sókamarak és a királyi uradalmak területén meg nem telepedhetnek, az elszökött jobbágyokat pedig mindenki az illető földesurnak visszaszállítani tartozik.

Egy másik pont az *Erdélyben* dívott *régi adózást* megszünteti s annak helyébe újat állapít meg. Addig, t. i. az *egész Árpádkoron* keresztül, a régi királyi vármegyékben szokásos adók divatoztak, s amelyeket Erdélyben, mint a király képviselője, az erdélyi vajda, tisztjei által hajtott be. Ilyen volt: a *felszabadított* (libertinus) *emberek adója*, az úgynevezett „fertó“- vagy „fél-fertó“-pénz, vagyis a forintnak egynegyed része vagy annak a fele. Jóval kellemetlenebb volt: a *szállásadás* (descensus) kötelezettsége, a vajda vagy emberei részére, melynél fogva ahol azok megszállottak, annak a helynek lakosai, minden élelemmel és ellátással tartoztak. Ezen, helyhez és időhöz kötött élelmezésen kívül azonban, Erdély lakói a király, illetőleg a vajda udvarát állandóan *élelmi szerekkel* (victualia) voltak kötelesek ellátni.

Károly Róbert király tehát 1324-ben mind a *fertó-pénzadót*, mind a *szállásadás* és *élelmezés* kötelezettségét örökre eltörli, kimondván, hogy azzal a vajdának ezentúl sem az *erdélyi nemesek*, sem azok *jobbágysai*

többé nem tartoznak. Ki kell azonban emelnem azt, hogy itt, csakis a vajda hatósága alatt álló Erdélyről, vagyis a *hét erdélyi magyar megyéről* van szó, minthogy ekkor még: a *szászok és székelyek*, a vajda hatalmán kívül állottak.

De az 1324-iki szabadalomlevél legérdekesebb pontja az, hogy midőn a király ama régi adózást eltörli, egy új *feltételes* adózást állapít meg. Hogyha ugyanis — így szól az oklevél a *király* vagy annak utódai, a *maguk személyében* Erdélybe jönnek, akkor, de csakis *abban az esetben*, a *királyi konyha* ellátására az erdélyi nemesek *jobbágysái*, minden 100 *udvarház* (curia) után: 1 hordó (tunella) *bort*, 1 hizott *ökröt* (bovem pascualem), 1 *disznót* és a *bors* és *sáfrány* költségeire 1 *márkát* adni tartozzanak. T. K.

Réz-, vas- és aczélkivitelünk 1607—II-ig. A szepesi kamara jelentése szerint (Bécsi közös pénzügyi ltár.) *e kamara területén keresztül* külföldre szállítottak:

1607-ben:	1454 ^{1/2}	mázsa	<i>rezet</i> ;	2258 ^{1/2}	mázsa	<i>vasat</i> és <i>aczélt</i>
1608-ban:	1552 ^{1/2}	"	"	4330 ^{1/2}	"	" " "
1609-ben:	1383 ^{1/2}	"	"	4830 ^{1/2}	"	" " "
1610-ben:	1287 ^{1/2}	"	"	3178	"	" " "
1611-ben:	1238	"	"	3125	"	" " "

T. S.